

FÖRSVARSMAKTEN

Handbok

Skjututbildning Pansarskott

2023

Handbok Skjututbildning Pansarskott

H SKJUTB P-SKOTT

© Försvarmakten har upphovsrätt till detta verk.
Bilder på omslaget: Fredrik Jacobsson, MSS
Grafisk bearbetning: Fredrik Jacobsson, MSS
Produktionsid: 230512047
Produktionsformat: Word, A4
Publikationsområde: Arméchefens publikationer
Förrådsbeteckning: M7739-352175
Tryck: FMLOG Grafisk Produktion

Beslut om fastställande av Handbok Skjututbildning Pansarskott 2023

Handbok Skjututbildning Pansarskott 2023 (H SKJUTB P-SKOTT) version 1.0 Ä0 fastställs att gälla från och med 2023-10-01.

Publikationens registrerade M-nr är M7739-352175.

Ingen publikation upphävs i samband med fastställandet.

Publikationen tillgängliggörs genom publicering på intranätet Emilia och www.forsvarsmakten.se. Publikationen ska lagras vid FMCL/FBF.

Detta beslut är fattat av generalmajor Jonny Lindfors. I den slutliga handläggningen har överstelöjtnant Johan Skiöld och förvaltare Fredrik Jacobsson deltagit, den senare som föredragande.

Jonny Lindfors
Arméchef

Johan Skiöld
Stf C MSS

Ändringar

Version	Ändring nr	Gäller från	Vidarhandling	Anmärkning
1.0	0	2023-10-01	FM2023-12967:1	
1.0	1	2023-11-17	FM2023-12967:2	Tabell 4.1 korrigerad

Förslag på ändringar och förtydliganden skickas direkt eller linjevägen till: armenspublikationsavdelning@mil.se.

Upptäckta felaktigheter i handboken rapporteras på samma sätt.

Förord

INGET I DENNA HANDBOK ERSÄTTER SUNT FÖRNUFT

Den här handboken innehåller anvisningar med förklaringar och beskrivningar för skjututbildning med pansarskott. Anvisningar, rekommendationer och riktlinjer i denna handbok bör alltid följas om inte särskilda skäl föreligger för att reglera verksamhet eller administration på ett annat sätt. Handboken omfattar verksamhet som bedrivs i Försvarsmakten och vid frivilliga försvarsorganisationer när dessa använder Försvarsmaktens pansarskott för utbildning.

Handboken riktar sig i första hand till instruktörer, övnings- och skjutfältspersonal och de som planerar skjututbildning.

I *Reglemente Skjututbildning* beskrivs hur skjututbildning indelas i bas-, tilläggs- och spetsnivå. Syftet med den här handboken är att redogöra för de teoretiska och praktiska övningar en brukare behöver genomföra för att uppnå föreskriven kompetens för basnivån. Handboken innehåller även övningar för olika tilläggsnivåer. Vilka tillägg som genomförs avgörs av brukarens befattning, d.v.s. vilka uppgifter och i vilka situationer denne ska verka. Spetsnivån tas vid behov fram av respektive C OrgE med stöd av MSS.

Skjututbildning, hur instruktören ska göra för att mest effektivt lära skytten att uppnå verkan så snart som möjligt, beskrivs i denna handbok. Syftet med eldgivningen anges med hjälp av elduppgifter. Dessa beskrivs i *Handbok Markstrid – Grupp*. Stridstekniska grunder beskrivs i *Handbok Markstrid - Taktiska Fältsmässiga grunder*.

Denna handbok beskriver detaljer men det är svårt att med text och bilder beskriva ett praktiskt hantverk. Informationen i handboken måste kompletteras med utbildning av erfarna instruktörer. Efterhand kommer stöd till utbildaren att läggas upp på samarbetsytan *Skjututbildning i Försvarsmakten*.

Bilderna är **exempel som** syftar till att illustrera handhavande i olika situationer. De ska inte ses som en norm för utrustning och dess bärande. **Handhavandet måste anpassas efter situationens krav**. För att detaljer ska ses tydligare har inga handskar burits på vissa bilder.

Handbok Skjututbildning Pansarskott gäller i fred och hela konfliktskalan.

Innehållet i denna publikation omfattas inte av sekretess.

Läsanvisning

Denna bok (inringad) ingår i ett system tillsammans med andra böcker. Systemet beskrivs i stora drag nedan.

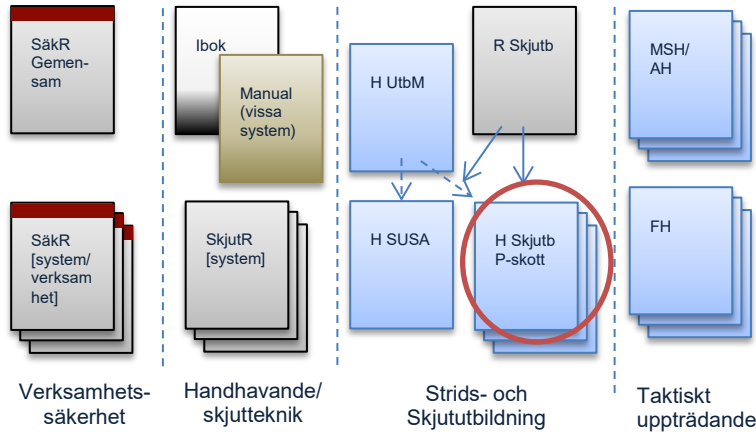

Bild 1.1 Sammanhang publikationer.

För varje vapensystem (automatkarbin, kulsprutor, pansarskott, stridsfordon m.m.) utarbetas publikationer som reglerar handhavande, skjutning och skjututbildning.

I *Reglemente Verksamhets-säkerhet (SÄKR)* finns bestämmelser för att verksamhet ska genomföras med en tolerabel risknivå för personalen och för att minimera skador på materiel, miljö och tredje man.

I *Manual för vapen eller system (M (vissa system))* finns bindande bestämmelser med förklaringar, beskrivningar och instruktioner på systemnivå för handhavande av utrustning, apparater eller tekniska system. En manual får innehålla reglering av vilken materieldokumentation som ska finnas för systemet, bilder m.m.

I *Reglemente skjutning för vapen eller system (SKJUTR)*, regleras bestämmelser för hur brukaren använder systemet för att uppnå avsedd verkan. Vidare beskrivs vilka specifika säkerhetsbestämmelser för systemet som gäller under stridshandling. Vapenspecifik skjutlära ingår om det behövs för att verkan ska kunna uppnås.

I *Reglemente Skjututbildning (R. SKJUTB)* regleras förhållningssätt och bindande bestämmelser för skjututbildning med direktriktade vapensystem. Det redogör för målet med skjututbildning och hur den bör planeras. Reglementet innehåller även en kategoriindelning för vapen, befattningar och de utbildningsnivåer som ska användas och definierar vad som utgör erforderlig kompetens som instruktör. Reglementet riktar sig i första hand till chefer som planerar utbildning.

I *Handbok Skjututbildning (H SKJUTB)* för respektive vapen eller system beskrivs hur utbildaren ska genomföra utbildning i att använda systemet skjuttekniskt. Handboken innehåller exempel på övningar för olika förmågenivåer och förbandsnivåer och beskriver hur utbildningshjälpmedel används. Den beskriver också de obligatoriska övningar och eventuella teoretiska och praktiska prov som krävs för att uppnå grundlagd förmåga.

Handböckerna för stridsfordon och vapenstationer beskriver som lägst utbildning upp till eldenhet. Handböckerna för burna vapen beskriver som lägst utbildning upp till brukare.

I *Handbok Utbildningsmetodik (H UTBM)* beskrivs generellt hur utbildning ska planeras och genomföras. Denna handbok bör användas parallellt vid planering och genomförande av utbildning.

I *Handbok Stridsutbildning skarp ammunition (H SUSÅ)* beskrivs hur enheter till fots med burna vapensystem samtränas till eldenheter och stridsenheter. Handboken är tänkt att ersätta de kapitel i *Skjutreglemente för Armén, pansarskott, eldhandvapen och kulsprutor (del 1 & 2) 1994*, som beskriver stridsövningar och stridsutbildning i grupp.

I *Handbok Markstrid-serien (MSH)* beskrivs generella stridstekniska och taktiska tillämpningar på olika nivåer. I *Handbok förband (FH)* för respektive typförband beskrivs stridstekniska och taktiska tillämpningar för olika system och förbandsnivåer.

I *Handbok Skjututbildning Automatkarbin* beskrivs pedagogik och utbildningshjälpmedel för skjututbildning mer utförligt. *Handbok Skjututbildning Pansarskott* bygger på den publikationen och de båda handböckerna behöver därför läsas parallellt.

Avsnitt som berör eldgivningssätt, skjutteknik och skjututbildning med pansarskott i: *SkjutR A PEK 1, 1994 års utgåva* (M7742-111002), gällande från och med 1994-03-28, *SkjutR A PEK 2, 1994 års utgåva* (M7742-111012), gällande från och med 1994-03-28, *Soldatreglemente för Soldaten i fält (SoldF), 2001 års utgåva* (M7742-100002) gällande från 2001-10-01, *Handbok Markstrid - Taktiska Fältmässiga Grunder 2016* (M7739-352104), gällande från och med 2016-07-01 ska inte längre tillämpas.

Innehåll

1. Inledning	10
1.1. Grunder.....	10
1.2. Vapenkategorier	10
1.2.1. Huvudvapen	10
1.2.2. Andrahandsvapen.....	11
1.2.3. Breddvapen	11
1.3. Befattningskategorier	11
1.4. Planering av skjututbildning.....	12
1.4.1. Grunder.....	12
1.4.2. Indelning av skjututbildning pansarskott	13
1.5. Genomförande av skjututbildning.....	13
1.5.1. Grunder.....	13
1.5.2. Målmateriel.....	14
2. Skjutinstruktören	16
3. Träffsannolikhet och verkan	17
4. Övningsförteckning basutbildning	19
4.1. Grundövningar BAS - Lär känna ditt vapen	19
Målsättning.....	19
Genomförande.....	19
Grundövning 1 – Säkerhet	20
Grundövning 2 – Delars namn och funktion.....	21
Grundövning 3 – Hantering av vapen – Ladda och patron ur.....	22
Grundövning 4 - Ammunitionskunskap	22
Grundövning 5 – Vapenverkan.....	23
Grundövning 6 – Skjutregler, siktbild och avfyrningsteknik	23
Grundövning 7 – Rekylkontroll, knästående ställning.....	25
Grundövning 8 – Torrövning	26
Grundövning 9 – Vapenkontroll.....	27
Grundövning 10 – Åtgärder före och efter skjutning.....	28
Grundövning 11 – Prov vapenhantering och säkerhetsbestämmelser.....	30
Grundövning 12 – Vårda ditt vapen	30
Grundövning 13 – Öva med ditt vapen	30
4.2. Skjututbildning BAS.....	31
Målsättning.....	31
Genomförande.....	31
Beskrivning av mallen för skjutövningarna	32
Delmoment 1 - Målbildsförevisning.....	32
Delmoment 2 – SAR Knästående med stödarmsstöd.....	32
Delmoment 3 – SAR Knästående med stödarmsstöd, rörligt mål.....	34
Delmoment 4 – Skyddsmask.....	35
Delmoment 5 – Kompetensprov Bas	36

5. Övningsförteckning tilläggsutbildning.....	38
5.1. Övningar tillägg.....	38
<i>Målsättning</i>	38
<i>Övning 9 - Fördjupning verkan och masksäkring</i>	39
<i>Övning 10 – Rekyllkontroll, stående/övriga knästående/liggande ställningar</i>	39
<i>Övning 11 – Vapenställningar, vapnets bärande och vapenväxling</i>	40
<i>Övning 12 – Hur hålla och framrycka med vapen</i>	40
<i>Övning 13 – Pansarskott som syftmina - torrövning</i>	41
<i>Delmoment 6 – Vapenväxling p-skott/ huvudvapen</i>	41
<i>Delmoment 7 – Stående, knästående, sittande och liggande skjutställningar</i>	42
<i>Delmoment 8 – Skjutning med stöd mot terrängföremål</i>	42
<i>Delmoment 9 – Rörligt mål – högre sidfart</i>	43
<i>Delmoment 10 – Längre skjutavstånd</i>	43
<i>Delmoment 11 – Stridsfältsbelysning</i>	44
<i>Delmoment 12 – Omgångens strid från stridsställning</i>	44
<i>Delmoment 13 – Pansarskott som syftmina</i>	45
Bilaga 1 – Prov vapenhantering och säkerhetsbestämmelser pansarskott	47
Genomförande	47
<i>Moment 1</i>	47
<i>Moment 2</i>	47
<i>Moment 3</i>	47
<i>Moment 4</i>	47
<i>Moment 5</i>	47
<i>Moment 6</i>	47
<i>Moment 7</i>	48
<i>Moment 8</i>	48
<i>Moment 9</i>	48
<i>Moment 10</i>	48
<i>Moment 11</i>	48
<i>Moment 12</i>	48
<i>Moment 13</i>	48
<i>Moment 14</i>	48
<i>Moment 15</i>	48
Bedömnings- och svarsprotokoll.....	49
Redaktionell information.....	52
Bildförteckning	53
Källförteckning.....	54

1. Inledning

1.1. Grunder

Den generella målsättningen med skjututbildning på pansarskott är att utveckla skickliga skyttar som kan avge eld med den samtidighet och precision som situationen kräver i syfte att vinna duellen. Duellen vinnas genom att nå avsedd verkan före motståndaren. Detta når skytten genom att i alla situationer sträva efter att uppnå tillräcklig verkan så snart som möjligt med så god stridsekonomi som möjligt.

Brukarens befattning avgör vilken kompetensnivå som krävs. Därför är brukarutbildningen uppdelad i olika nivåer. C OrgE ansvarar för att fastställa målen för vapenutbildningen för en viss befattning utifrån krigsförbandets målsättningar. Läs mer om detta i *Reglemente Skjututbildning*. Pansarskott är inte ett grundvapen enligt *Reglemente Skjututbildning*, utan skjututbildningen för pansarskottsskyttar förutsätter att skyttarna redan fått skjututbildning på grundvapen till lägst basnivå och därmed behärskar grunderna i skjutteknik och allmän vapenhantering. Pansarskottet är främst ett andrahandsvapen och kan därutöver vara ett breddvapen för viss personal.

Utbildningen på basnivå riktar sig till alla som ska kunna använda pansarskott som andrahandsvapen och syftar till att ge förmåga att använda vapnet i stridssituationer som kan uppstå i samband med posttjänst och försvar av stridsställning. Tydliga exempel är att kunna uppträda som infartspost och försvara grupperingsplats i egen förläggning.

För brukare med behov utöver basnivån genomförs tilläggsövningar ur de olika delmomenten. Den utbildningen skräddarsys efter förbandets och befattningens behov. Samtliga delmoment och tilläggsövningar utöver basnivån behöver inte genomföras, C OrgE beslutar om vad som ska genomföras, i vilken ordning samt krav för att bli godkänd.

Ordningen och omfattningen på övningarna bestäms utifrån förbandets och befattningens behov enligt C OrgE:s bestämmande. C OrgE fastställer även eventuella ytterligare krav för att bli godkänd brukare med pansarskott som andrahandsvapen.

Chef för försvarsgren eller stridskraftsavdelning bestämmer med vilken frekvens godkänd personal ska genomföra återkommande Kompetensprov Bas.

Utbildningen bedrivs enligt informationen i *Reglemente Skjutning Pansarskott* och i materiellokumentation (instruktionsböcker, manualer, m.m.).

All utbildning och alla resultat dokumenteras i *Skjutbok Pansarskott*.

1.2. Vapenkategorier

1.2.1. Huvudvapen

Är inte applicerbart på pansarskott.

1.2.2. Andrahandsvapen

För att bli godkänd brukare på basnivå och därmed ha den formella kompetensen att självständigt få använda pansarskott som andrahandsvapen krävs följande:

- Godkänt prov i vapenhantering och säkerhetsbestämmelser.
- Godkänt Kompetensprov Bas enligt Delmoment 5 – Kompetensprov Pansarskott.
- Dokumentation enligt skjutbok.

Dessa krav är tvingande.

Bestämmelse 0302

”För att enskilt få skjutvapen tilldelat och för att självständigt få använda ett vapensystem ska godkänt prov i vapenhantering och säkerhetsbestämmelser samt godkänt kompetensprov enligt respektive Handbok Skjututbildning ha genomförts. Utbildnings- och provresultat ska dokumenteras av instruktör i loggbok (för vapensystem där sådana finns) eller skjutbok.”

Reglemente Skjututbildning 2021

1.2.3. Breddvapen

För att bli brukare på basnivå med begränsad utbildning och i krig självständigt få använda pansarskottet som breddvapen krävs:

- Genomförda övningar enligt Del 1 – Grundövning 1, 2, 3, 6, och 7.
- Genomförda övningar enligt Del 2 – Delmoment 2.

OBSERVERA!

Personal med utbildning på pansarskott som breddvapen får i fred inte hantera pansarskott och övningsvapen med skarp ammunition utan direkt uppsikt av handledare med säkerhetsansvar. Med handledare menas personal med lägst brukarutbildning bas.

1.3. Befattningskategorier

Utbildning till brukare på basnivå är i första hand avsedd för brukare som tillhör befattningskategori 2 enligt R SKJUTB 2021. Sådana brukare ingår i grupper som inte har strid med burna vapen som huvuduppgift. Utbildning till brukare på basnivå är tillsammans med ett urval av tilläggsövningarna även lämplig att genomföra med de gruppbefäl som placerats vid grupp där pansarskott finns som andrahandsvapen. Se *kapitel 5 Övningsförteckning tilläggsutbildning*.

Brukare som tillhör befattningskategori 3 och 4 enligt R SKJUTB 2021 ingår i grupper med strid med burna vapen som huvuduppgift och kan ha särskilda uppgifter. Dessa kan behöva utbildning på tilläggsnivå, och genomför därför övningar utöver basnivån.

1.4. Planering av skjututbildning

1.4.1. Grunder

Det som i störst utsträckning kommer avgöra hur bra skyttarna blir och hur lång tid utbildningen tar är instruktörernas kompetens och engagemang. Eftersträva ett inledande instruktörs- och elevförhållande på en instruktör per fem vapen. Tidsåtgång beror på truppens antal och mognad, instruktörens erfarenhet, vilken typ av övningsvapen som används och yttre förhållanden. Utbildningen är målstyrd, inte tidsstyrd. Ibland tar det längre tid, ibland kortare. De uppskattade tider som anges nedan är ren effektiv övnings- och skjuttid och omfattar inte runtomkringverksamhet som transporter, uppstart, dukning, avdukning och visitationer. Beroende på förutsättningar och organisation tar detta olika lång tid.

Övningsmateriel till pansarskottet omfattar:

- 9 mm övningsvapen 1
- 20 mm övningsvapen
- simulatormateriel.

Dessa olika typer av övningsmateriel har olika fördelar och nackdelar och bör komplettera varandra under utbildningen. En del av övningarna i handboken kan genomföras med endera övningsmaterialet, men simulatorövningar får inte helt ersätta övning med övningsvapen under utbildningen.

9 mm övningsvapen 1 medger fler möjligheter till skjutträning jämfört med 20 mm övningsvapen eftersom många skjutbanor medger övningar med vapnet. Nackdelen är avsaknad av bakblås och att kalibern är jämförelsevis klen vilket inverkar negativt på realismen så som skytten upplever den.

20 mm övningsvapen medger en mer verklighetsnära skjutträning eftersom vapnet är konstruerat med samma typ av bakblåsprincip som det skarpa pansarskottet och även eftersom kalibern är förhållandevis grov. Används signaturladdning ökar realismen avseende vapnets signatur och upplevelsen närmar sig det skarpa pansarskottets. Nackdelen är att skjututbildningen måste bedrivas på skjutfält.

Simulatormateriel ger goda möjligheter för mängdträning och möjlighet att träna realistiska stridssituationer, främst strid mot rörliga mål i olika farter och kurser där målen utgörs av riktiga fordon som väljer realistisk väg i terrängen med varierande hastighet.

Skjutövningar Bas ska kunna genomföras med antingen 9 mm övningsvapen 1 eller simulatorvapen på skjutbana med rörligt mål men bör genomföras i avlyst terräng och med 20 mm övningsvapen i så stor utsträckning som möjligt. Tilläggsövningarna kräver tillgång till skjutfält eller avlyst terräng.

9 mm övningsvapen 1 till Pansarskott 86 ska kontrollskjutas av instruktör innan skjutövningar med skyttarna påbörjas. Om det finns misstanke att nollställningen är felaktig ska vapnet lämnas till vapentekniker för åtgärd.

1.4.2. Indelning av skjututbildning pansarskott

Grundövningar BAS. Ca 24-40 h.

Målsättningen är att skytten ska

- kunna åstadkomma tillräcklig siktbild, avfyrning och rekyllkontroll från stationär eldställning
- i samma situationer även kunna genomföra vapenkontroll och handhavande
- känna till säkerhetsbestämmelserna kring pansarskottet, aktuell övningsmateriel och dess grundläggande funktion.

Skjutövningar BAS. Ca 24-40 h, ca 75 skott.

Målsättningen är att skytten ska

- i knästående ställning, utan tidspress, i dager och på 200 m avstånd kunna träffa ett stillastående stridsfordonsmål i sida iförd skyddsmask.
- i knästående ställning, utan tidspress, i dager och på 150 m avstånd kunna träffa stridsfordonsmål med rak sidkurs 15 km/h iförd skyddsmask.
- bli godkänd på Kompetensprov Bas

Övningar Tillägg. Ca 40 h, ca 70-100 skott.

Målsättningen är att skytten ska

- i olika situationer och med varierande tid till förfogande kunna bära och framrycka med vapnet, åstadkomma tillräcklig siktbild, avfyrning och rekyllkontroll
- i tillämpade skjutställningar i dager och i mörker med stridsfältsbelysning på avstånd upp till 400 m kunna träffa större mål och på 150 m avstånd kunna träffa rörliga stridsfordonsmål upp till 60km/h
- kunna växla mellan pansarskott och huvudvapen.

Det är möjligt för ett förband att själva välja vilka målsättningar och delmoment som ska övas. För de befattningar som ska ha en mer omfattande skjututbildning bör en analys genomföras av i vilken ordning övningarna ska genomföras för att samordna skjututbildningen med stridsutbildningen. Observera att det inte är tänkt att alla ska genomföra alla tilläggsövningar utan det ska göras ett urval utifrån befattningens behov.

1.5. Genomförande av skjututbildning

1.5.1. Grunder

Var noggrann med grunderna så att förståelse och självförtroende skapas. Uppmuntra och hjälp skytten att anpassa sig efter situationen och efter sina individuella förutsättningar.

Framhåll alltid det positiva i prestationen, även om skytten inte har träffat tillräckligt bra. Din uppgift är att få skytten att tro på sig själv och det är din erfarenhet och pedagogiska förmåga som får även lägre presterande skyttar att nå målen.

Vid samtliga skjutövningar, även på kända avstånd, bör skyttarna genomföra avståndsbedömning för att få mängdträning. I skjutterräng med okända avstånd ska rätt avstånd kunna anges av övningsledaren efter att skyttarna har bedömt avstånd och redovisat sin bedömning. Återkoppling till skjutreglerna bör genomföras i samband med diskussion om avståndsbedömning.

Dokumentation av träff i form av G (godkänd) eller U (underkänd) ska göras på varje övning. Övningarna skjuts det antal serier som anges oavsett om resultatet är G eller U.

Vid kompetensprov ska skjuttimer användas och dokumentation av tid och träff göras.

1.5.2. Målmateriel

Övningarna bygger på användning av stridsfordonsmål sida eller front. Frontmål är benämningen på det mindre målet, men ska inte tolkas som att man tränar på att öppna eld i front mot fiendliga mål. Det kan symbolisera baksidan på ett stridsfordon eller ett mål som är delvis dolt. Dessa kan vara konstruerade av säckväv och träram, utgöras av Fallmål 2020 eller annan lämplig konstruktion. Målytan kan vara beklädd med målpåsar för att öka realismen men detta är inget krav. Vid övning med simulatormateriel kan mål antingen utgöras av konventionell målmateriel eller ett fordon, på vilka man sätter fast en måldel till simulatorsystemet.

Vid skjututbildning bör målytan synligt vara indelad i tre zoner. En centrumzon, där träff ger högre poäng, och två kantzoner, där träff ger lägre poäng. Syftet är att lära skytten att sträva efter träff i målmitt där potentialen för verkan är högre.

Om målytan utgörs av rektangulära mål delas målet in i tre lika stora målytor enligt bild nedan. Avgränsningen mellan zonerna kan utgöras av befintlig träkonstruktion, om denna kan urskiljas från skjutplats, alternativt med målade linjer eller motsvarande.

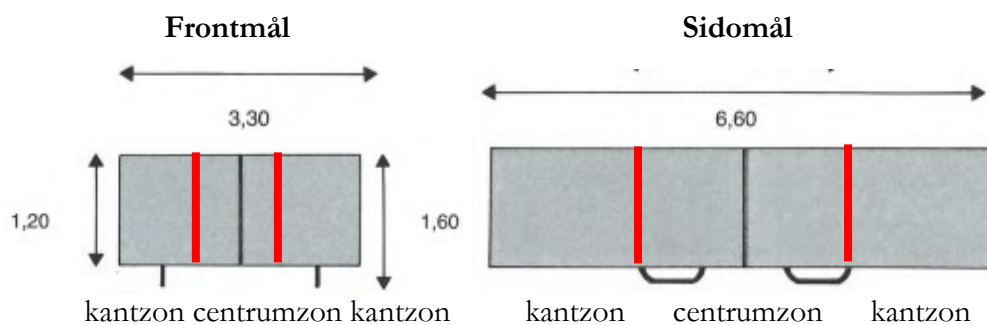

Bild 1.1 Stridsfordonsmål front och sida. Ur SkjutR A PEK 1, 1994

Om målytan utgörs av exempelvis Fallmål 2020 och är försedd med torn enligt bild nedan, utgör tornet och målytan rakt under tornet centrumzonen. Övrig målyta till vänster och höger om centrumzonen utgör kantzoner även om detta innebär att målytorna inte blir symmetriskt utformade.

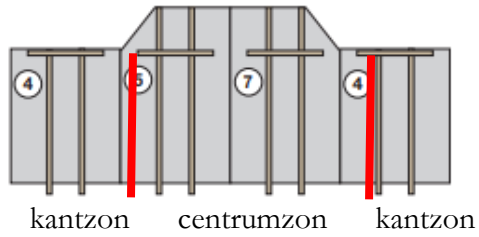

Bild 1.2 Sektioner/moduler för ihopbyggnad av mål. Ur FMV IBOK Fallmål 2020

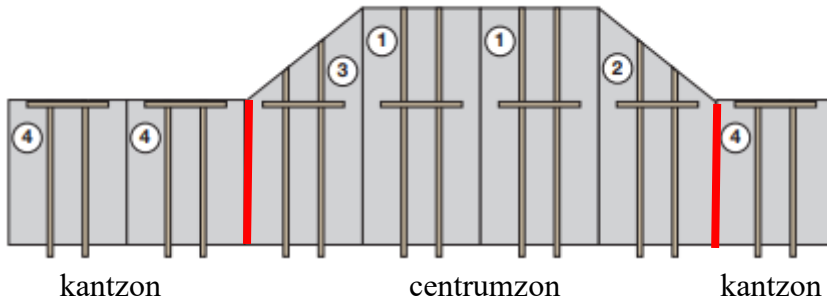

Bild 1.3 Sektioner/moduler för ihopbyggnad av mål. Ur FMV IBOK Fallmål 2020

Vid torrträning kan det vara lämpligt att använda nedskalade målytor för att kunna minska avstånden men behålla proportionerna i sikt bilden. Det är ofta lämpligt att skala ner målen till 1:10 vilket gör det enkelt att också skala ned skjutavstånden så att exempelvis 100 m skjutavstånd = 10 m under torrträning.

Man kan tillverka målschabloner själv eller konstruera från en IPSC metrictavla.

Viker eller skär man enligt skissen nedan får man en målschablon på 68 cm x 16c m vilket i ovanstående skala ungefär motsvarar chassit på BMP 1-2.

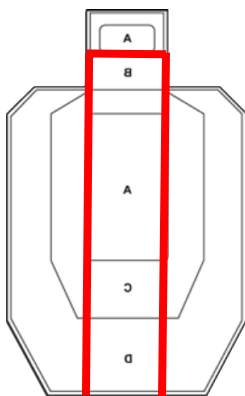

Bild 1.4 Torrträningmål. Ur IPSC Metrictavla. Orvar Bäcklin, Försvarsmakten

2. Skjutinstruktören

För grunder, se *Handbok Skjututbildning Automatkarbin 2021* och *Handbok Skjututbildning Kulspruta 2022*.

3. Träffsannolikhet och verkan

Träffsannolikhetsbedömningar är alltid osäkra. De är avsedda att vara en hjälp för övningsledaren då han eller hon bestämmer vad som ska krävas av skyttarna. Tabellens värden ska användas med omdöme och får under inga omständigheter betraktas som säkra gränsvärden. Tabellen avser skjutning i god sikt mot tydliga, helt synliga mål. Vidare gäller tabellen för följande förutsättningar:

- Bra väder.
- Knästående skjutställning med stödarmsstöd på jämnt underlag.
- Skytt med mer skjutträning på pansarskott än vad som omfattas av basnivån.
- Skjutning genomförs med skarpt Pansarskott 86, Slövnprj 86 och Spårljuspansarspränggranat 86 (inte Pansarskott 86 BU/övningsvapen).
- Målfart och skjutavstånd är bedömda.
- Skjutning sker utan tidspress.

Tabellvärdena är i huvudsak grundade på praktiska skjutningar och förutsätter att grova fel hos skytten, t.ex. dumpning, inte förekommer. Övningsledaren måste med hjälp av omdöme och erfarenhet avgöra hur träffsannolikheten ändras av ljus- och väderförhållanden, truppens utbildningsståndpunkt och endast delvis synliga mål.

Träffsannolikheten ökar eller minskar med 0,1 per faktor (ljus, målhastighet osv.) som inte stämmer med förutsättningarna ovan. Tabellen gäller för frontmål respektive sidomål enligt avsnitt 1.5.2 *Målmateriel*.

Tabell 3.1 Träffsannolikhetstabell för skarpt P-skott 86, Slövnprj 86 och Slpsgr 86.

Skjutavstånd (m)	Stillastående mål ^{1 2}	Rörligt mål (35 km/h)
50	1.0	0.9
100	0.9	0.8
150	0.8	0.7
200	0.7	

I en verklig eldstrid kommer många andra faktorer också påverka skottets svårighetsgrad och därigenom ammunitionens insats och verkan.

Erfarenhet och verkansförsök har visat att det i genomsnitt krävs tre träff för att uppnå tillräcklig verkan i ett pansarskyttefordon/splitterskyddat fordon. Om träffarna sitter i centrumzon räcker det i genomsnitt med två träff för att uppnå tillräcklig verkan.

¹ Gäller både front och sidmål. Avvikelsen i sida är marginell (vindavdrift, riktningfel m.m.). Det är *målböjden* som utgör begränsningen vad gäller skjutavståndet.

² Elden kan utsträckas till 400 m mot stora (höga) mål, t.ex. lastbilar och funktionsfordon

Aspekten tid är oerhört viktig.

Exempel

Om en fientlig stridsfordonsbesättning upptäcker oss genom att vi beskjuter deras vagn och antingen missar eller träffar men inte uppnår tillräcklig verkan är risken mycket stor att de skjuter tillbaka och nedkämpar vårt förband. Det måste därför gå så kort tid som möjligt mellan att vi upptäcks och att stridsfordonet försätts ur stridbart skick. Det innebär att samtidighet i eldöppnande är att eftersträva, vilket innebär att en pansarskottsskytt behöver kunna avfyra med tillräcklig avfyrningsteknik på kommando och under mycket korta tidsförlopp.

Mer om hur övningar planeras, dukas och kravställs går att läsa i *Handbok Stridsutbildning skarp ammunition*.

KOM IHÅG!

Hur lång tid har man på sig att uppnå tillräcklig verkan? I *Reglemente Skjutning Pansarskott* står: Hur länge ”så snart som möjligt” är beror på situationen och är svårt, om inte omöjligt, att kvantifiera i absoluta tal. Frågan besvaras därför med ”resten av ditt liv”

4. Övningsförteckning basutbildning

4.1. Grundövningar BAS - Lär känna ditt vapen

Målsättning

Skytten ska i situationer utan tidskrav och från stationär eldställning kunna åstadkomma tillräcklig siktbild, avfyrning och rekylkontroll. Skytten ska i samma situationer även kunna genomföra vapenkontroll, eldhandgrepp och avhjälpa eldavbrott (övningsvapen). Skytten ska känna till säkerhetsbestämmelserna kring pansarskottet, aktuell övningsmateriel och dess grundläggande funktion.

Genomförande

Förtrogenhet i vapenhantering och skjutteknik grundläggs genom att skytten genomför skjutövningarna. Innehållet i grundövningarna behöver löpande repeteras och återkopplas till under den fortsatta skjut- och stridsutbildningen.

Pansarskottet är ett enmansvapen men stora delar av utbildningen genomförs med fördel stridsparsvis där ett par delar på ett övningsvapen. Skytten kan då fokusera på själva övningen och kamraten kan biträda med ammunitionstjänst, eldkommando och eldobservation. Om övningarna sker utomhus är det lämpligt att duka med två stridsfordonsmål på olika avstånd som medger lättare skott och svårare skott, exempelvis 50 m och 200 m. Om övningarna sker inomhus är det lämpligt att duka med nedskalade torrträningmål enligt *avsnitt 1.5.2 Målmateriel*.

Tabell 4.1 Översikt grundövningar bas.

Övning	Omfattning
1	Säkerhet
2	Delars namn, funktion
3	Hantering av vapen - ladda och patron ur
4	Ammunikationskunskap
5	Vapenverkan
6	Skjutregler, siktbild och avfyrningsteknik
7	Rekylkontroll, knästående ställning
8	Torrövning
9	Vapenkontroll
10	Åtgärder före och efter skjutning
11	Prov vapenhantering och säkerhetsbestämmelser
12	Vårda ditt vapen
13	Öva med ditt vapen

Grundövning 1 – Säkerhet

Innehållet i denna övning bygger på den grundläggande skjututbildningen med grundvapnet. Innehållet måste ständigt repeteras och övas så att skytten utvecklar en förtrogenhet att tillämpa säkerhetsbestämmelserna.

Målsättning

Skytten ska

- få ökad förståelse för riskerna med vapen och skjutning samt kunna redogöra för de grundläggande bestämmelserna för vapenhantering
- kunna förklara vad ofarlig riktning, skjutgränser och eldområde är
- kunna redogöra för riskområden skapade av pansarskott och de begrepp som de benämns med
- kunna redogöra för vad som är vital del (Övningsvapen 9 mm och 20 mm), vad som gäller för överlämnade av vapen, när vapnet får vara osäkrat samt när hörselskydd och skyddsglasögon ska bäras
- kunna redogöra för när pansarskottet räknas som ett vapen och när det räknas som en ammunitionseffekt
- på ett säkert och mynningsmedvetet sätt kunna bära och hantera vapnet under inledande utbildning.

OBSERVERA!

Kontrollera aktuella värden i *Säker*.

Ofarlig riktning

Repetera begreppet *ofarlig riktning*. Tryck särskilt på att detta även vad gäller riskområdet bakom vapnet.

Grundläggande säkerhetsregler för vapenhantering

Repetera de fyra grundläggande säkerhetsreglerna för vapenhantering och minnesregeln **”Mynning – Finger – Säkring”**

Vapenställningar

Visa och instruera olika sätt att bära och hantera vapnet, hur man tar på och av vapnet från kroppen och hur man plockar upp saker från marken utan att svepa eller peka på andra med mynningen. Påpeka skillnaderna när en säkring har upphävts (p-skott räknas som vapen) och när samtliga säkringar är anbringade (p-skottet räknas som ammunitionseffekt).

Vapenremmen

Utbilda på det grundläggande sättet att använda remmen och tillpassa längden.

Riskområden vid skjutning

Visa och instruera vapnets riskområde i fred och krig med hänsyn till begränsningsområde, tryckzon, riskområde framför och bakom vapnet, kortaste skjutavstånd, riskvinklar för sidspridning (V), riskvinkel i sida för studs (C), riskvinkel för studs ((Q)övningsvapen) och om möjligt riskområde för splitter (K).

Repetera begreppen och skillnaden mellan skjutgräns och eldområde.

Avstånd och vinklar kan visas med avspärrningsband eller motsvarande.

Övriga bestämmelser

- Vad som är vital del (gäller övningsvapen).
- Vad som gäller vid transport, överlämning av vapen och laddning av övningsvapen.
- När vapnet får vara osäkrat.
- När enkla och dubbla hörselskydd samt skyddsglasögon ska bäras.

Grundövning 2 – Delars namn och funktion

Målsättning

OBSERVERA!

Kontrollera aktuell manual.

Skytten ska

- få förståelse för vapnets funktion
- kunna redogöra för vapnets huvuddelar
- kunna ta emot instruktion vid fortsatt utbildning.

Vid övning med övningsvapen inleder övningsledaren med att säkerställa att vapnen är oladdade.

Delars namn

Utbilda på de yttre och inre delar som är nödvändiga för att kunna ta emot instruktion rörande eldhandgrepp, skjutning och vapenkontroll. Inrikta i första hand på det som är gemensamt för skarpa vapen och övningsmateriel, därefter på det som är specifikt för övningsmaterielen. Namn på övriga delar lärs in efter hand, det viktiga är att skytten vet hur vapnet fungerar och hur det ska hanteras.

Funktion

Utbilda på det skarpa vapnets konstruktion och funktion vad gäller riktmedel, avfyrningsanordning, säkringarna och eldrörets konstruktion och bakblåsprincip.

Utbilda därefter på övningsmaterielens konstruktion och funktion.

En grundläggande nivå är tillräcklig. Fördjupning sker vid första vårdpasset.

Grundövning 3 – Hantering av vapen – Ladda och patron ur

Målsättning

Skytten ska

- utan belastning kunna göra pansarskottet skjutklart och återgå till transportläge
- på ett säkert sätt genomföra ladda och patron ur på övningsvapnen.

Säkring och osäkring

Utbilda på hantering av säkringarna enligt manual.

Ladda och patron ur

Utbilda på ladda och patron ur på 9 mm Övningsvapen 1 och 20 mm Övningsvapen med eller utan signaturladdning i enlighet med manual.

Grundövning 4 - Ammunitionskunskap

Målsättning

Skytten ska

- få förståelse för hur spårljuspansarspränggranaten är uppbyggd
- få kunskap om aktuell övningsammunition för övningsvapen
- kunna identifiera skadad övningsammunition (klämd, klickad och intryckt projektil/tändpatron)
- kunna hantera och öppna ammunitionsemballage på rätt sätt.

Pansarskott

Medför eller visa bild på emballerat skarpt pansarskott med enhetslast, plastpåse och vapenfodral. Utbilda på hur emballage öppnas. Visa om möjligt både Pansarskott m/86 och m/86 BU.

Utbilda på granatens funktion med verkansdel med riktad sprängverkan, 20/30 m armeringsavstånd och styrfenor. Visa varför styrfenorna kräver minst 30 cm avstånd mellan eldrörets underkant och marken samt omgivande föremål. Utbilda på vad som gäller för skjutning genom mask. Använd åskådmateriel alternativt bilder ur *Manual Pansarskott 86*.

Övningsammunition

Denna utbildningsdel hålls lämpligen på skjutplats inför första skjutövningen. Utbilda på ammunitionssorter och förpackningar enligt manual.

Säkerhet runt ammunition med hänsyn till öppen eld.

Visa hur skadad ammunition ser ut. Visa på skillnaden mellan skadad och oskadad ammunition.

Grundövning 5 – Vapenverkan

Målsättning

Skytten ska

- få förståelse för verkan av ammunitionen
- veta var önskade träfflägen på målet är
- kunna redogöra för vilka mål som är lämpliga för pansarskott och från vilka vinklar dessa bör beskjutas.

Håll den första övningen i vapenverkan kort. Återkoppla dock regelbundet bedömd effekt av träffar under den fortsatta skjut- och stridsutbildningen.

Se *Reglemente Skjutning Pansarskott kap 2 Vapenverkan* samt manual.

Utbilda på hur riktad sprängverkan fungerar.

Visa med sprängskisser eller bilder på genomskurna stridsfordon var huvudvapnet finns och ammunition lagras. Vi vill träffa vagnens huvudvapen, skytt och ammunition för att slå ut fordonets förmåga till verkan och helst få följdverkan av ammunitionsbrand. Därför är tornet och delen av vagnen som är belägen under tornet önskad träffpunkt.

Visa med sprängskisser eller bilder på genomskurna stridsfordon var pansaret är som tjockast och att vi därför strävar efter att beskjuta fordonet bakifrån, ovanifrån, underifrån eller från sidan.

Visa med sprängskisser eller bilder på genomskurna pansarskyttefordon och stridsvagnar skillnaden i skydd mellan pansarskyttefordon och stridsvagnar och att vi därför prioriterar tyngre pansarvärnsvapen mot stridsvagn och lättare pansarvärnsvapen som pansarskott mot pansarskyttefordon och splitterskyddade fordon.

Grundövning 6 – Skjutregler, siktbild och avfyrningsteknik

Målsättning

Skytten ska

- få förståelse för eldens utsträckning och projektilbanor kopplat till det riktmedel som används
- kunna redogöra för skjutreglerna
- förstå principerna för avfyrning och modellen med krav på avfyrningens noggrannhet
- kunna ta siktbild med pansarskottets riktmedel.

Påpeka att det skarpa pansarskottet kan ha en trögare avtryckare än simulatorpansarskott och övningsvapen eftersom engångsvapnets avfyringsinrättning inte har slitits in. Medför om möjligt ett avskjutet skarpt pansarskott och låt eleverna jämföra avtrycken.

Grundövning 7 – Rekyllkontroll, knästående ställning

Målsättning

Skytten ska

- få förståelse för hur pansarskottets rekyll kan kontrolleras och varför rekyllkontroll är viktig för att kunna träffa med vapnet
- kunna redogöra för de grundläggande principerna för rekyllkontroll som gäller i knästående ställning med stödarmsstöd och stående i postvärn
- kunna kontrollera rekylen i knästående ställning med stödarmsstöd och stående i postvärn.

Genomförande

Repetera principerna för rekyllkontroll som skytten fick lära sig under sin skjututbildning på grundvapnet. Fokusera på knästående ställning med stödarmsstöd och visa om möjligt först med en automatkarbin och därefter med pansarskott för att påvisa likheterna. Genomför instruktörskontroll snabbt och effektivt (ca 10 s per skytt). Ge snabb feedback och ta därefter nästa skytt.

Rekyllkontroll med pansarskott

Förklara att pansarskottet i och för sig betecknas som rekyllfritt, men det innebär inte att eldröret och skytten inte kommer att påverkas av avfyrningskrafterna under avfyrningsförloppet. Eldröret är gjort av glasfiber och kommer att flexa, krökas och hamna i rörelse under lopptiden och tyngdpunktsskiftet som kommer av att granaten accelererar. Det kommer att påverka även skytten. Det är viktigt att hålla i vapnet ordentligt och följa de grundläggande principerna för rekyllkontroll.

Exempel på instruktörskontroll

Torrövning och kontroll av knästående ställning med stödarmsstöd kan gå till enligt följande:

Ställ upp skyttarna på linje, gruppera skyttarna i knästående ställning med stödarmsstöd.

När instruktören påbörjar kontroll ska skytten som kontrolleras inta anläggning med siktbild tagen mot angiven lämplig riktpunkt. Riktpunkten ska skytten sedan sträva efter att behålla under hela kontrollen. Instruktören rör sig från skytt till skytt och kontrollerar följande:

1. Visuell överblick av skyttens ställning. Kontrollera att skytten håller högt upp om främre grepp och har knät rakt under eldröret. Kontrollera att skytten håller skjuthanden på rätt sätt med tummen mot avtryckaren och håller ner avfyringssäkringen med pek- och långfinger. Kontrollera att skytten observerar med

båda ögonen öppna och inte trycker till bakre sikte med hjälmen. Instruktören ger feedback innan denne börjar påverka skytten.

2. Tryck vapnet rakt bakåt mot axeln genom att trycka mot eldrörets mynning. Skytten ska hålla i vapnet och det ska inte finnas någon rörelsemån bakåt.
3. Tryck därefter vapnet rakt framåt genom att trycka mot tratt med bakre dämpare. Kontrollera att vapnet behåller kontakt mot axeln och att skyttens stödarm kan hålla emot och inte dippa vapnets mynning.
4. Vrid vapnet runt sin egen längdaxel. Vapnet ska hållas stabilt och inte rotera med.
5. Greppa om eldröret mellan främre grepp och vapenrem utan att störa skyttens siktbild. Tryck lätt åt sidorna, upp och ner för att försöka rikta om vapnet. Skytten ska hålla emot och tvinga tillbaka kornpunkten mot riktpunkten för att hålla sikt bilden tillräcklig.
6. Tryck huvud lätt från kindskyddet. Kinden bör vara tryckt mot kindskyddet och inte följa med.

Bild 4.4 Instruktörskontroll. Fredrik Jacobsson, Försvarmakten

Personal som ska få tilläggsutbildning kan genomföra övningen tillsammans med *övning 10*.

Grundövning 8 – Torrövning

Målsättning

Skytten ska

- befästa kunskaperna från utbildningen på grundvapnet genom att öka sin förståelse för hur skottets svårighetsgrad påverkar kravet på sikt bild och avfyrning

- träna på siktbild, avfyrning och rekyllkontroll och att målväxla med olika stor vinkel till målen
- förstå innebörden av begreppen **pansar – färdigställning, anläggning, eldställning** och **skyddsställning** (se *MSH TAFÄG 2016* och *SKJUTR P-SKOTT 2023*)

Genomförande

- 1 Repetera innebörden av begreppen **eldställning** och **skyddsställning**.
- 2 På kommando **”Pansar – färdigställning”** repeterar skytten kommandot, fäller ut axelstöd och riktmedel, osäkrar transport- och färdigsäkringen och behåller blicken mot målet.
- 3 På kommando **”Anläggning”** kontrollerar skytten riskområdet bakom vapnet (visa hur detta går till) och anmäler **”Skott kommer”**.
- 4 Skytten tar siktbild och lägger fingret mot avtryckaren, beredd att avfyra efter att tillräcklig siktbild är uppnådd.
- 5 På kommando **”Eld”** avfyrar skytten pansarskottet genom att, utan att göra sikt bilden otillräcklig, trycka in avtryckaren helt och hålla den intryckt under avfyrningsförloppet. Skytten kontrollerar själv att sikt bilden förblir tillräcklig under avfyrningen.

Öva ett par gånger på att inta pansar – färdigställning från ett vapen i transportläge. Torröva sedan med vapnet utgående från färdigställning.

Börja med att avfyra mot lättare mål och övergå efter hand till svårare. Börja inledningsvis med att avfyrning sker utan krav på samtidighet, och övergå till att avfyra med samtidigt eldöppnande på eldkommando med högre och högre krav på samtidighet. Detta tvingar skyttarna att i större utsträckning trycka av skotten vilket lägger grunden för förmågan till samtidigt eldöppnande.

Grundövning 9 – Vapenkontroll

Målsättning

Skytten ska efter övningen självständigt kunna genomföra vapenkontroll.

Genomförande

Utbilda på vapenkontroll enligt manualen. Gör en sista säkerhets- och funktionskontroll i samband med skjutning eller förberedelser för strid. Använd inledningsvis det skarpa vapnet och därefter aktuellt övningsvapen.

Kontrollera följande på skarpt vapen:

- Alla säkringar är korrekt anbringade och hela (transportsäkringen, färdigsäkringen och fjädern till avfyringssäkringen).
- Alla riktmedel är hela och att avståndsställningen fungerar.
- Mynningsskyddet är helt och har inte någon utbuktning.
- Det finns inga främmande föremål i tratten och bottenbrickan är hel.

- Vapnet är i övrigt helt, inga skador. Om skador upptäcks får vapnet endast användas som syftmina.

Grundövning 10 – Åtgärder före och efter skjutning

Målsättning

Skytten ska kunna genomföra rätt kontroller och ställa upp för visitation före och efter skjutning.

Genomförande

Åtgärder före skjutning: vapenkontroll och eventuell kompletterande order från övningsledaren.

Visitation före skjutning med 20 mm övningsvapen (9 mm övningsvapen 1 genomförs på motsvarande sätt).

Gör följande på kommando ***”Vid...mot...linje på stället. Gör klart för visitation före skjutning”***:

- 1 Uppställning på linje. Alla säkringar är anbringade. Vapnet ligger på höger axel med mynningen bakåt och tratt med bakre dämpare framåt. Skytten håller om bakre dämpare med höger hand och har dysskruven i vänster hand. Tändstiftshuset hänger i vajern.
- 2 Skytten anmäler: ***”*Grad*, vapenkontroll genomförd”***. Visitera soldaten och kontrollera mental och fysisk dagsform. Kontrollera genomförd vapenkontroll i tillämpliga delar, exempelvis att eldröret är fritt från främmande föremål, tändstiftshuset och dysskruven finns och är hela samt att alla säkringar är anbringade.
- 3 På kommando ***”Visitation upphör”*** (”Efterhand visitation upphör”). Montera i dysskruv och tändstiftshus och återställ materielen på rätt plats.

Bild 4.5 Visitation före skjutning. Fredrik Jacobsson, Försvarmakten

Åtgärder efter skjutning

Utbilda på åtgärder efter skjutning.

Exempelvis:

- Genomför patron ur.
- Samla in ammunition, tändpatroner och tomhylsor.
- Genomför visitation efter skjutning. Se nedan.
- Smörj in lopp, tändstiftshus och dysskruv med CLP.
- Genomför daglig tillsyn och vapenkontroll så snart som verksamheten medger det.

Visitation efter skjutning

20 mm övningsvapen (9 mm övningsvapen 1 genomförs på motsvarande sätt).

Gör följande på kommando ***”Vid...mot...linje på stället. Gör klart för visitation efter skjutning”***:

- 1 Uppställning på linje. Alla säkringar är anbringade. Vapnet ligger på höger axel med mynningen bakåt och tratt med bakre dämpare framåt. Skytten håller om bakre dämpare med höger hand och har dysskruven i vänster hand. Tändstiftshuset hänger i vajern.
- 2 Skytten anmäler: ***"Fanjunkare, ingen ammunition kvar"***.
- 3 Visitera att patronlägen och tändstiftshus är tomma.
- 4 Visitera att ingen ammunition finns kvar i fickor där ammunition får förvaras.
- 5 På kommando ***"Visitation upphör"*** ("Efterhand visitation upphör"), sätt fast dysskruv och tändstiftshus och återställ materielen på rätt plats.

Grundövning 11 – Prov vapenhantering och säkerhetsbestämmelser

Målsättning

Skytten ska kunna uppvisa säker vapenhantering och genomföra ladda och patron ur på ett säkert sätt. Skytten ska bli godkänd på formellt prov avseende säkerhetsbestämmelser.

Genomförande

Genomför och dokumentera provet enligt *Bilaga 1*. Spara dokumentationen under utbildningsåret och för över resultatet i skyttens skjutbok.

Provet genomförs med fördel som ett tillämpat praktiskt prov med muntliga frågor. Provet kan genomföras i två delar. En del som genomförs före första skottet (moment 1-10) och en del som genomförs vid senare tillfälle (moment 11-15). Den andra delen ska genomföras innan mer tillämpade övningar med pansarskott i skjutterräng förekommer.

Grundövning 12 – Vårda ditt vapen

Målsättning

Skytten ska kunna genomföra förebyggande underhåll och få förståelse för övningsvapnets funktion. Skytten ska få en fördjupad förståelse för övningsvapnets konstruktion och funktionsprincip. Skytten ska kunna kontrollera vanliga fel och slitage på övningsvapnet. Läs mer i *Manual Pansarskott* och *Manual Förebyggande underhåll vapen*.

Genomförande

Övningen genomförs vid det första vårdtillfället.

Grundövning 13 – Öva med ditt vapen

Målsättning

Skytten ska kunna genomföra rätt åtgärder vid övning med övningsammunition, lös ammunition, signaturladdningar och simulatorer.

Genomförs inför första övning med respektive materiel.

4.2. Skjututbildning BAS

Målsättning

Skytten ska

- i knästående ställning, iförd skyddsmask, i dager, utan tidspress och på 200 m avstånd kunna träffa ett stillastående stridsfordonsmål i sida
- i knästående ställning, iförd skyddsmask, i dager, utan tidspress och på 150 m avstånd kunna träffa stridsfordonsmål med rak sidkurs 15 km/h bli godkänd på Kompetensprov Bas.

Genomförande

Innan skjututbildningen påbörjas ska deltagarna vara godkända på prov enligt *Grundövning 11*. Det är möjligt att genomföra delmomenten i annan ordning än den som beskrivs nedan.

Tabell 4.2 Översikt delmoment skjututbildning BAS.

Delmoment	Omfattning
1	Målbildsförevisning
2	SAR Knästående med stöd
3	SAR Knästående med stöd, rörligt mål
4	Skyddsmask
5	Kompetensprov: Bas

Målbildsförevisning är ett effektivt sätt att skapa en förståelse och en bild av vad skytten förväntas uppnå. Instruktören bör förevisa varje delmoment och i vissa fall varje övning. Ordningföljden följer en pedagogisk stegringsmodell, bygger på beprövad erfarenhet och modern pedagogik och bör inte i onödan förändras. Den kan dock i vissa fall behöva förändras med hänsyn till lokala förhållanden, till exempel tillgång till övningsvapen, skjutbana, korta skjutavstånd och skjutfält. Skjutövningarna genomförs med fördel stridsparsvis där ett par delar på ett simulatorvapen/övningsvapen. Skytten kan då fokusera på själva övningen och kamraten kan biträda med ammunitionstjänst och eldobservation.

Övningarna bygger på användning av stridsfordonsmål sida eller front enligt *avsnitt 1.5.2. Målmateriel*.

För att spara tid och underlätta uppföljning av träffresultat med simulatorpansarskott bör målschablonen användas i första hand. För noggrannare uppföljning kan man använda kontrollpanelen.

För uppföljning av träffresultat med övningsvapen 9/20 mm observeras spårlysets träffläge i målet. Vid behov kan träffar räknas och målytan markeras mellan serier. Använd mål med inmättningsutrustning om möjligt.

Skjututbildning Bas kan genomföras i sin helhet på skjutbana eller med simulatorvapen, men bör genomföras i avlyst terräng och med 20 mm övningsvapen i så stor utsträckning

som möjligt. Kontrollera lokala bestämmelser och *Säker* så att skjutbanan/skjutplatsen och målkonstruktionen uppfyller kraven för att övningsvapen av aktuell typ ska få användas.

Beskrivning av mallen för skjutövningarna

Övning X	Här anges nummer i delmomentet och rubrik
Avstånd	Vilket avstånd det ska skjutas från
Mål	Vilket eller vilka mål som det ska skjutas på
Ställning	Vilken ställning som övningen börjar i och eventuella ställningsväxlingar
Antal	Hur många skott som ska skjutas och hur många gånger (serier)
Träffkrav	Vilka träffkrav och eventuella tidskrav som gäller. <i>Så snart som möjligt</i> förkortas SSSM
Fokus	De saker som skytten ska tänka på under genomförandet
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Beskrivning av hur övningen ska genomföras och vad instruktören ska fokusera på eller kontrollera. <i>Denna ruta är för instruktören – inte för skytten.</i>	

Delmoment 1 - Målbildsförevisning

Förevisa i ett scenarioexempel på det som ska klaras av efter genomförd utbildning Bas. T.ex. hur skytten vidtar åtgärder på kommando **"Pansar – färdigställning"**, skjuter och träffar ett rörligt mål på 150 m.

Delmoment 2 – SAR Knästående med stödarmsstöd

Övning 1	100 m
Avstånd	100 m
Mål	Psk-fordon sida, stillastående
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	3 skott – 3 serier
Träffkrav	3 träff/serie
Fokus	SAR
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Första serien: Starta från stående grundställning, transportsäkringen borttagen. På kommando "Pansar – färdigställning" inta knästående färdigställning. På kommando "Anläggning" kontrollera riskområdet, anmäl skott kommer och inta knästående anläggning. På kommando "Eld!" skjut ett skott. Ladda om övningsvapnet och inta stående grundställning. Detta genomförs tre gånger. Andra serien: Starta från stående grundställning, därefter i egen takt tre skott eld. Skytten skjuter från knästående skjutställning och laddar om. Skjutning sker utan krav på samtidighet Tredje serien: Enligt förra serien, men stridsparskamraten kommenderar "Anläggning" och "Eld!" Skytten strävar då efter att skjuta så snart som möjligt efter eldkommando.	

Övning 2	150 m
Avstånd	150 m
Mål	Psk-fordon sida, stillastående
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	3 skott – 3 serier
Träffkrav	3 träff/serie
Fokus	SAR – samtidigt eldöppnande på eldkommando
<p><i>Genomförande/instruktörskontroller:</i></p> <p>Första och andra serien: Starta från stående grundställning, därefter i egen takt tre skott eld. Skytten skjuter från knästående skjutställning och laddar om. Skjutning sker utan krav på samtidighet.</p> <p>Tredje serien: Enligt förra serien, men stridsparskamraten kommenderar ”<i>Anläggning</i>” och ”<i>Eld!</i>” Skytten strävar då efter att skjuta så snart som möjligt efter eldkommando.</p>	
Övning 3	200 m
Avstånd	200 m
Mål	Psk-fordon sida, stillastående
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	3 skott – 3 serier
Träffkrav	3 träff/serie
Fokus	SAR – samtidigt eldöppnande på annat vapens eldöppnande
<p><i>Genomförande/instruktörskontroller:</i></p> <p>Första och andra serien: Starta från stående grundställning, därefter i egen takt tre skott eld. Skytten skjuter från knästående skjutställning och laddar om. Skjutning sker utan krav på samtidighet.</p> <p>Tredje serien: Starta från stående grundställning, transportsäkring borttagen. På övningsledarens kommando ”<i>Pansar – färdigställning</i>” inta knästående färdigställning. På kommando ”<i>Samtidigt eldöppnande, *namn* börjar, Anläggning</i>” kontrollera riskområdet, anmäl skott kommer och inta knästående anläggning. Övningsledaren ger en av skyttarna eldtillstånd. När denne skjuter sitt skott, som symboliserar granatgevär eller något annat understödsvapen, ska övriga skyttar så snart som möjligt skjuta och träffa med sina skott. Ladda om övningsvapnet och inta stående grundställning. Detta genomförs tre gånger, ny förstaskytt varje gång.</p> <p>Vid övning med simulatorvapen kan första skottet utgöras av exempelvis lösapterad automatkarbin eller skjuttimerns startsignal. Kan direkt övergå i <i>Övning 6 – Skyddsmask 200 m</i> enligt nedan.</p>	

Delmoment 3 – SAR Knästående med stödarmsstöd, rörligt mål

Övning 4	100 m
<i>Avstånd</i>	100 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon sida, 5-15 km/h
<i>Ställning</i>	Knästående med stödarmsstöd
<i>Antal</i>	4 skott – 3 serier
<i>Träffkrav</i>	3 träff/serie
<i>Fokus</i>	SAR – skjutregler rörligt mål
<p><i>Genomförande/ instruktörskontroller:</i></p> <p>Första serien: Starta från stående grundställning, transportsäkringen borttagen. Målet utkört i ändläge. På kommando "Pansar – färdigställning" inta knästående färdigställning. På kommando "Anläggning" kontrollera riskområdet, anmäl skott kommer och inta knästående anläggning. Målet påbörjar framryckning 5 km/h På kommando "Eldtillstånd!" skjut ett skott medan målet är innanför skjutgränserna. Ladda om övningsvapnet och inta stående grundställning. Detta genomförs fyra gånger (två gånger per riktning).</p> <p>Andra serien: Starta från stående grundställning, därefter i egen takt fyra skott eld (två skott per riktning). Målet framrycker 10 km/h Skytten skjuter från knästående skjutställning och laddar om. Skjutning sker utan krav på samtidighet.</p> <p>Tredje serien: Enligt förra serien, men stridsparskamraten kommenderar "Anläggning" och "Eld!" Målet framrycker 15 km/h. Skytten strävar då efter att skjuta så snart som möjligt efter eldkommando.</p>	

Övning 5	150 m
<i>Avstånd</i>	150 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon sida, 5-15 km/h
<i>Ställning</i>	Knästående med stödarmsstöd
<i>Antal</i>	4 skott – 3 serier
<i>Träffkrav</i>	3 träff/serie
<i>Fokus</i>	SAR – skjutregler rörligt mål
<p><i>Genomförande/ instruktörskontroller:</i></p> <p>Första och andra serien: Starta från stående grundställning, därefter i egen takt fyra skott eld (två skott per riktning). Skytten skjuter från knästående skjutställning och laddar om. Skjutning sker utan krav på samtidighet.</p>	

Första serien framrycker målet **5 km/h**.
Andra serien framrycker målet **10 km/h**.

Tredje serien:

Starta från stående grundställning, transportsäkringen borttagen.

På övningsledarens kommando ”**Pansar – färdigställning**” inta knästående färdigställning.

På kommando ”**Samtidigt eldöppnande, *namn* börjar, Anläggning**” kontrollera riskområdet, anmäl skott kommer och inta knästående anläggning.

Målet påbörjar framryckning med **15 km/h**.

Övningsledaren ger en av skyttarna eldtillstånd. När denne skjuter sitt skott, som symboliserar granatgevär, ska övriga skyttar så snart som möjligt skjuta och träffa med sina skott.

Ladda om övningsvapnet och inta stående grundställning. Detta genomförs fyra gånger (två gånger per riktning), ny första skytt varje gång.

Vid övning med simulatorvapen kan första skottet utgöras av exempelvis lösapterad automatkarbin eller skjuttimerns startsignal.

Kan direkt övergå i *Övning 7 – Skyddsmask rörligt mål 150 m* enligt nedan.

Delmoment 4 – Skyddsmask

Övning 6	Skyddsmask – 200 m
Avstånd	200 m
Mål	Psk-fordon sida, stillastående
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	3 skott – 3 serier
Träffkrav	3 träff/serie
Fokus	SAR – samtidigt eldöppnande på annat vapens eldöppnande
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Genomförs enligt <i>Övning 3</i> , skytten bär skyddsmask.	

Övning 7	Skyddsmask – rörligt mål 150 m
Avstånd	150 m
Mål	Psk-fordon sida, 5-15 km/h
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	4 skott – 3 serier
Träffkrav	3 träff/serie
Fokus	SAR – skjutregler rörligt mål
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Genomförs enligt <i>Övning 5</i> , skytten bär skyddsmask.	

Delmoment 5 – Kompetensprov Bas

Kompetensprov syftar till att mäta skyttens förmåga till säker och korrekt vapenhantering och till att kunna leverera en viss verkan på en viss tid i en viss situation.

Kompetensprovet mäter skjutteknisk förmåga, inte stridseffekt eller stridsteknik.

Mål

Pansarskyttefordon front enligt *avsnitt 1.5.2. Målmateriel*.

Träff i kantzon 1 poäng

Träff i centrumzon 2 poäng

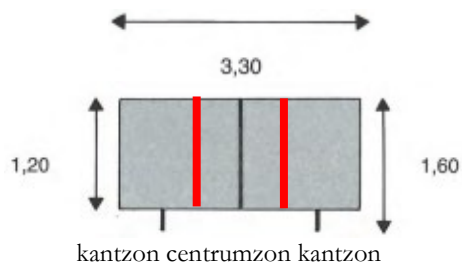

Bild 4.6 Strfmål front. Ur SkjutR A PEK 1, 1994

Bedömningar och krav

Vid osäker eller felaktig vapenhantering blir skytten underkänd. Vapenhantering ska genomföras enligt respektive manual och *SäkeR*.

Skytten skjuter fyra skott. För att bli godkänd ska skytten skjuta minst tre skott med godkänt resultat.

Om skytten inte blir godkänd ska denne ges kompletterande träning och erbjudas nytt provtillfälle. Nytt provtillfälle kan vara samma dag.

Krav för godkänt skott är träff högst en sekund från startsignal och en poängkvot på minst 1.0. (poäng/tid = poängkvot). 1.0 sekunder är godkänd tid, 1.1 sekunder är underkänt. Skjuttimer ska användas.

För att rangordna prestationer används sammanlagd poängkvot, ju högre desto bättre. Om skytten skjuter fyra godkända skott räknas samtliga in.

Tabell 4.3 Exempel bedömning.

	Tid i sekunder	Träff	Poängkvot
Skott 1	1.15 (underkänt)	CZ (2 poäng)	RÄKNAS EJ
Skott 2	0.25	CZ (2 poäng)	$2/0.25 = 8$
Skott 3	0.15	KZ (1 poäng)	$1/0.15 = 6.67$
Skott 4	0.50	CZ (2 poäng)	$2/0.5 = 4$
		Sammanlagt:	18.67

Övning 8	Kompetensprov Bas
Avstånd	100 m
Mål	Psk-fordon front, stillastående
Ställning	Knästående med stödarmsstöd
Antal	4 skott
Krav	3 träff, max 1 sekund från startsignal, poängkvot minst 1,0 i varje skott
<i>Genomförande och instruktion till skytten:</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Startposition: knästående färdigställning. Vapnet laddat med övningsprojektil. 2. På kommando "Anläggning" kontrollera riskområdet bakom vapnet, anmäl "Skott kommer" och inta anläggning mot målet. 3. På startsignal skjut träff så snart som möjligt. 4. Krav för godkänt skott är träff högst en sekund från startsignal och en poängkvot på minst 1.0, dvs. träff på max en sekund från startsignal till skott. 5. Krav för godkänt kompetensprov är tre godkända skott av fyra. 6. Har skytten några frågor? 7. "Anläggning" – ge startsignal med timer 	

Dokumentation

Resultat dokumenteras i skyttens skjutbok och på plutonslista eller motsvarande.

5. Övningsförteckning tilläggsutbildning

5.1. Övningar tillägg

Målsättning

Skytten ska

- i olika situationer och med varierande tid till förfogande kunna bära och framrycka med vapnet, åstadkomma tillräcklig siktbild, avfyrning och rekyllkontroll
- i tillämpade skjutställningar i dager och i mörker med stridsfältsbelysning kunna träffa pansarskyttefordon upp till 200 m och större mål på avstånd upp till 400 m
- kunna växla mellan pansarskott och huvudvapen.

Skjutövningar där pansarskott skjuts som första eller enda vapen bör genomföras med samtidigt eldöppnande på eldkommando alternativt på annat vapens eldöppnande. Detta i syfte att träna skyttars förmåga till att träffa på samtidigt eldöppnande vilket ökar gruppens momentana eldverkan.

Gruppchefer och omgångschefer vid stridsenheter där pansarskott finns bör minst delta i delmoment 11 och 12. C OrgE avgör vilka målsättningar och delmoment som ska övas.

Skjutövningar i del 5 övningsförteckning tilläggsutbildning bör genomföras i avlyst terräng och med 20 mm övningsvapen i så stor utsträckning som möjligt.

Tabell 5.1 Översikt Tilläggsövningar

Övning	Omfattning
9	Fördjupning verkan och masksäkring.
10	Rekyllkontroll, stående/övriga knästående/liggande ställningar.
11	Vapenställningar, vapnets bärande och vapenväxling.
12	Hur hålla och framrycka med vapen.
13	Pansarskott som syftmina – torrövning.
14	Vapenväxling P-skott/huvudvapen.
15	Stående, KNUST, robotställning, sittande och liggande skjutställningar.
16	Stående och knästående skjutställningar.
17	Rörligt mål – hög sidfart.
18	Längre skjutavstånd.
19	Stridsfältsbelysning.
20	Omgångens strid från stridsställning.
21	Pansarskott som syftmina

Övning 9 - Fördjupning verkan och masksäkring

Målsättning

Skytten ska få en fördjupad förståelse för pansarskottets verkan och begränsningar.

Omfattning

Riktad sprängverkan, sekundärsplitter, tryckverkan. Granatens begränsning när det gäller att passera viltstängsel och vegetation kopplat till masksäkring.

Genomförande

Övningen bör genomföras som en verkansförevisning där ett stridsfordonsmål alternativt målkonstruktion enligt *SäkeR Ebn/Pv* beskjuts med skarpt pansarskott. Målet bör vara preparerat med olika typer av målmateriel så att verkan i form av tryck och splitter kan utvärderas.

Viltstängsel och vegetation bör förevisas liksom de avstånd som gäller för masksäkring enligt *SkjutR P-skott 2023*. Även kortaste skjutavstånd och riskavstånd för splitter hitom målet bör visualiseras i terrängen. Åskådgranat bör medföras så att fenor kan fällas ut och visas handgripligen.

Övning 10 – Rekyllkontroll, stående/övriga knästående/liggande ställningar

Målsättning

Skytten ska

- få förståelse för hur pansarskottets rekyll kan kontrolleras i alla ställningar
- kunna kontrollera rekylen i stående, övriga knästående/sittande samt liggande ställningar
- kunna ta stöd mot terrängföremål.

Genomförande

Repetera principerna för rekyllkontroll som skytten fick lära sig under utbildning på grundvapnet och pansarskott basnivå. Visa stående ställning, knästående ställning utan stödarmsstöd, robotställning och liggande ställning. Visa varianter med stöd mot stående skjutstöd och terrängföremål. Visa stöd mot skjutkäpp.

Tänk på avståndet mellan kärnlinje och omgivande terrängföremål kopplat till granatens fenställ.

Torröva ställningarna och genomför instruktörskontroll på ett urval.

Övning 11 – Vapenställningar, vapnets bärande och vapenväxling

Övningen är en fortsättning på den mer grundläggande utbildningen i vapenställningar som sker i Grundövning 1 – Säkerhet.

Målsättning

Skytten ska

- på ett säkert och mynningsmedvetet sätt kunna bära och hantera vapnet
- kunna redogöra för vad begreppen på ryggen gevär och grundställning innebär
- kunna växla mellan dessa ställningar snabbt och smidigt
- kunna växla mellan färdigställningar och skjutställningar snabbt och smidigt
- kunna använda stridsförflyttningssätt med pansarskott
- kunna växla mellan huvudvapen och pansarskott.

Begrepp

Utbilda på begreppen på ryggen gevär och grundställning.

Genomförande

Visa och instruera olika sätt att bära och hantera vapnet enligt *SkjutR P-skott 2023*.

Visa hur man från på ryggen gevär tar fram vapnet i grundställning och färdigställning och återför pansarskottet till på ryggen gevär.

Visa hur man kan växla från lägre färdigställningar, exempelvis liggande och hukande, till högre skjutställningar som knästående, robotställning eller stående.

Visa stridsförflyttningssätt med pansarskott. Se *Handbok Markstrid - Taktiska Fältmässiga grunder*.

Visa hur man växlar mellan pansarskott och huvudvapen. Om det finns skyttar med pistol som huvudvapen behöver detta också omhändertas.

Öva ovanstående i olika situationer.

Övning 12 – Hur hålla och framrycka med vapen

Målsättning

Skytten ska kunna röra sig i en varierad miljö med bibehållen säkerhet och rumsuppfattning.

Instruktören bör genomföra tillämpningsövningar där skyttarnas färdighet i att förflytta sig med bibehållen mynningsmedvetenhet tränas.

Exempel:

Genomför förflyttning längs bana eller yta och inta anläggning mot angivna mål.

Byt vapenställning, stridsförflyttningssätt och vapenväxla mellan pansarskott och huvudvapen.

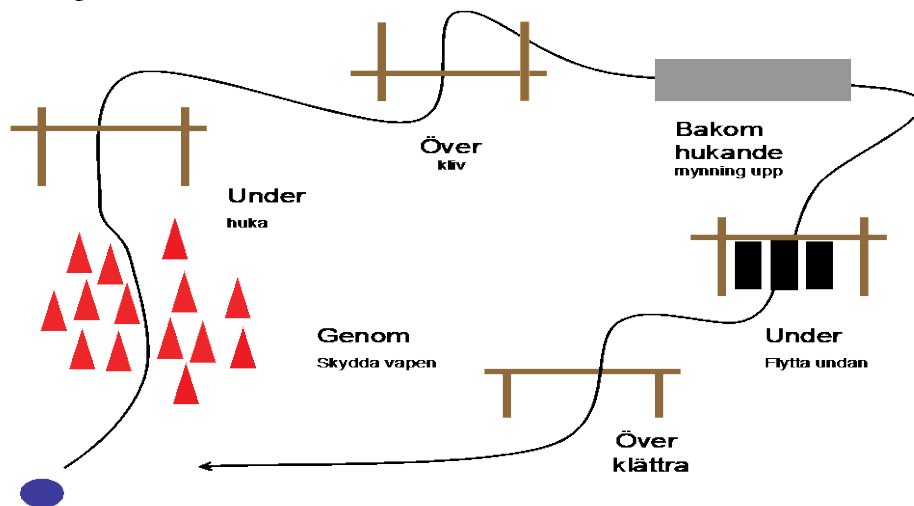

Bild 5.1 Exempel på tillämpningsövning. Ur H SKJUTB Ak 2021

Övning 13 – Pansarskott som syftmina - torrövning**Målsättning**

Skytten ska kunna upprätta pansarskottet som syftmina.

Genomför övningen i lämplig terräng där pansarskott sätts upp som syftminor mot lämpligt målområde. Se *Reglemente Skjutning Pansarskott* och *manual*.

Delmoment 6 – Vapenväxling p-skott/huvudvapen

Övning 14	Vapenväxling P-skott/huvudvapen
Avstånd	(10 m) 100 m
Mål	Psk-fordon front, fallmål inställt på fall efter 3 träff ställt i anslutning till fordonsmålet.
Ställning	P-skott knästående, huvudvapen valfri.
Antal	1 p-skott, huvudvapen TVSSSM – 4 serier
Träffkrav	P-skott 1 träff, huvudvapen 3 träff
Fokus	Skyttens förmåga att snabbt komma till skott med respektive vapen. Anpassa sikt bilden och avfyrning efter respektive vapen.
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i>	
Om Ak är huvudvapen genomförs övningen med samtliga mål på 100 m skjutavstånd. Om pistol är huvudvapen dukas helfigur alternativt fallmål på 10 m.	
Första serien:	
Utgångsläge: Knästående färdigställning med p-skott, huvudvapen i vapenrem alt. i	

hölster. Skytten bekämpar först psk-fordonet, växlar därefter till huvudvapnet och bekämpar helfigur alt. fallmål.

Andra serien:

Utgångsläge: Knästående färdigställning med huvudvapen, p-skott på ryggen gevär. Skytten bekämpar först fallmålet, växlar därefter till p-skott och bekämpar psk-fordonet. Genomför därefter en serie till av varje typ. Observera: Var noga med säkerheten när huvudvapnet stoppas undan i vapenväxlingen. Säkra automatkarbin respektive hölstra pistolen försiktigt. Risk för vådaskott.

Delmoment 7 – Stående, knästående, sittande och liggande skjutställningar

<i>Övning 15</i>	<i>Stående, KNUST, robotställning, sittande och liggande skjutställningar</i>
<i>Avstånd</i>	100, 150, 200 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon front och sida
<i>Ställning</i>	Stående/knästående/sittande/liggande
<i>Antal</i>	15 skott
<i>Träffkrav</i>	
<i>Fokus</i>	SAR
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Duka med mål på 100, 150 och 200 m. Repetera skjutställningarna stående, knästående utan stöd, sittande och liggande. Skjut ett skott från varje ställning mot mål på varje avstånd.	

Delmoment 8 – Skjutning med stöd mot terrängföremål

<i>Övning 16</i>	<i>Stående och knästående skjutställningar</i>
<i>Avstånd</i>	100, 150, 200 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon front och sida
<i>Ställning</i>	Stående/knästående med stöd mot terrängföremål
<i>Antal</i>	10 skott
<i>Träffkrav</i>	
<i>Fokus</i>	SAR
<i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Duka enligt övning 15. Använd stående skjutstöd, plank, skjutkäpp och liknande lämpliga föremål som stöd för vapnet. Repetera skjutställningarna stående och knästående med stöd mot terrängföremål. Börja varje serie från en lägre färdigställning, exempelvis liggande eller lågt hukande. Skjut sedan från en högre skjutställning. Skjut ett skott från varje ställning mot mål på varje avstånd.	

Delmoment 9 – Rörligt mål – högre sidfart

Övning 17	Rörligt mål – hög sidfart
Avstånd	100 alt 150 m
Mål	Psk-fordon sida
Ställning	Stående/valfri knästående-sittande
Antal	4 per serie – 2 (3 serier)
Träffkrav	8 (10)
Fokus	SAR, skjutregler
<p><i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Utgångsläge: Knästående/stående Eld avges efter hand när målet befinner sig ungefär mitt för skytten. Två skjutställningar per serie, två skott per skjutställning (ett när målet rör sig åt vänster, ett åt höger). Övningen kan bedrivas med flera skyttar samtidigt.</p> <p>Första serien 25 km/h målfart. Andra serien 40 km/h målfart. Om målet kan nå högre fart än 40 km/h skjuts en serie till. Max 60 km/h.</p> <p>Övningen kan vara lämplig att genomföra med simulatorvapen mot fordon med måldel som framrycker med hög fart längs väg.</p>	

Delmoment 10 – Längre skjutavstånd

Övning 18	Längre skjutavstånd
Avstånd	300, 400 m
Mål	40-fotscontainer eller motsv.
Ställning	Valfri
Antal	4 per avstånd
Träffkrav	8
Fokus	SAR, skjutregler
<p><i>Genomförande/instruktörskontroller:</i> Skjutning mot större funktionsfordon, lastbil eller motsvarande.</p> <p>Skjut från olika skjutställningar. Börja på 300 m och öka därefter avståndet till 400 m. Rikta med det lilla hålet i siktets lucka.</p> <p>Genomförs med 20 mm övningsvapen.</p>	

Delmoment 11 – Stridsfältsbelysning

Övning 19	Stridsfältsbelysning
<i>Avstånd</i>	100-200 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon
<i>Ställning</i>	Valfri
<i>Antal</i>	
<i>Träffkrav</i>	
<i>Fokus</i>	SAR, skjutregler
<p><i>Genomförande/ instruktörskontroller:</i> Ett urval av övningarna i Bas och Tillägg genomförs i mörker med stridsfältsbelysning.</p> <p>Kan samordnas med utbildning för lyspatrull/stridsfältsbelysning och övningar med stridsfältsbelysning i <i>Handbok Skjututbildning Automatkarbin</i> samt <i>Kulspruta</i>.</p>	

Delmoment 12 – Omgångens strid från stridsställning

Övning 20	Omgångens strid från stridsställning
<i>Avstånd</i>	100-200 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon, fallmål
<i>Ställning</i>	Valfri
<i>Antal</i>	
<i>Träffkrav</i>	
<i>Fokus</i>	Samverkan inom omgången, val av eldställning, samtidigt eldöppnande, vapenhantering.
<p><i>Genomförande/ instruktörskontroller:</i> Genomförs i terräng som medger fältmässigt uppträdande och val av eldställningar. Genomförs inledningsvis med enskilda skyttar, därefter i stridspar/omgång.</p> <p>Utgångsläge: Skytten medför huvudvapen och p-skott, vilket vapen som bärs i grundställning och på ryggen varierar. Övningen börjar 5-25 meter bakom stridsställningen. Vid kommando ”Övningen börjar” framrycker skytten/omgången till stridsställningen och intar egen vald eldställning inom tilldelat område. Övningsledare agerar inledningsvis omgångschef och anger utgångspunkter för målangivning, målanger och ger övriga order och kommandon. När övningen övergår till att genomföras i omgång görs detta av omgångschefen. Dukningen bör medge ett varierat målspele med mål på olika avstånd, stillastående och rörliga mål med olika kurs samt fallmål på avstånd som är lämpliga för de huvudvapen som används. Övningarna bör omfatta vapenväxling mellan huvudvapen och p-skott.</p> <p>Övningarna bör omfatta ingående i stridsställning med rätt order och kommandon – avståndsbedömning – eldöppnande med både huvudvapen och p-skott – åtgärder vid förflyttning – urdragning till ÅSA.</p>	

Delmoment 13 – Pansarskott som syftmina

Övning 21	Pansarskott som syftmina
<i>Avstånd</i>	100-150 m
<i>Mål</i>	Psk-fordon sida, 5-15 km/h
<i>Ställning</i>	Valfri
<i>Antal</i>	
<i>Träffkrav</i>	
<i>Fokus</i>	Upprätta pansarskottet som syftmina på rätt sätt, val av riktpunkt och syftpunkt, timing i avfyrning.
<p><i>Genomförande/ instruktörskontroller:</i> Genomförs i terräng som medger fältmässigt upprättande av pansarskott som syftmina. Övningen bör genomföras i omgångs storlek för att skyttarna ska kunna samarbeta och biträda varandra.</p> <p>Utgångsläge: Omgången medför pansarskott och materiel för upprättande. Övningsledaren anger stridsställningens utbredning, omgångens plats i stridsställningen samt skjutgränser/huvudskjutriktning. Inom ramarna för detta väljer omgången själva lämplig fästpunkt för upprättande. Innan omgången påbörjar upprättande ska de redovisa stridsplan, syftpunkt, utlösningens väg och avfyrningsplats för övningsledaren.</p> <p>När övningsledaren godkänt planen påbörjar omgången att upprätta pansarskottet.</p> <p>Efter att omgången upprättat pansarskottet visiterar övningsledaren syftminan.</p> <p>Efter att syftminan visiterats ska personal som inte behövs för att ladda övningsvapnet och osäkra syftminan framrycka till avfyrningsplats, utom risk. En skytt och ev. handledare kvarstannar vid syftminan och osäkrar/gör den skjutklar. Därefter framrycker samtlig personal till avfyrningsplatsen.</p> <p>Slutligen ger övningsledaren eldtillstånd till en omgång i taget och låter omgångarna genomföra ett eldöppnande per omgång mot rörligt mål.</p> <p>OBS! Övningsvapnen laddas inte förrän på kommando, efter att de har upprättats klart och personal som inte behövs för att göra syftminorna skjutklara har förflyttat sig utom risk. Om övning sker med flera omgångar samtidigt ska övningsledaren säkerställa att omgångarna grupperar så att ingen skytt hamnar i riskområdet för sidogrupperade vapen.</p> <p>Övningen kan bedrivas på skjutbana med 9 mm övningsvapen för att uppnå mängdträning av avfyrningen. Då kan övningsvapnen fästas mot sågbockar eller motsvarande. För större effektivitet kan en soldat per övningsvapen stanna kvar vid vapnet för att eldobservera och färdigställa vapnet för nästa serie. Flera skyttar kan då skjuta samtidigt mot rörligt mål.</p>	

Övningen kan också bedrivas med simulatorpansarskott mot fordon/stridsfordon försett med måldel. Bedrivs övningen som mängdträning kan en soldat per simulatorvapen stanna kvar vid simulatorvapnet för att eldobservera och färdigställa vapnet för nästa serie.

Bilaga 1 – Prov vapenhantering och säkerhetsbestämmelser pansarskott

Genomförande

Detta prov är ett av kraven för att bli godkänd brukare på basnivå.

Moment 1-10 genomförs med godkänt resultat innan första skjutövningen.

Moment 1

Skytten ska med egna ord eller i skrift redogöra för de fyra grundläggande säkerhetsreglerna för vapenhantering.

Moment 2

Skytten ska med egna ord eller i skrift beskriva begreppet ”ofarlig riktning”.

Moment 3

Skytten ska med egna ord eller i skrift beskriva vad som gäller för transport av övningsvapen.

Moment 4

Skytten ska med egna ord eller i skrift redogöra för när hörselskydd och skyddsglasögon ska bäras.

Moment 5

Skytten ska med egna ord eller i skrift kunna skilja på 9/67 slprj och 9/39B RAM samt 20/86 SLÖVNPRJ 86B och ELDMARKLNG 64.

Moment 6

Skytten står vid oladdat och tomt vapen.

Händelse: Provledare kommenderar **”Ladda”**

Handling: Skytten laddar vapnet enligt bestämmelserna i manual.

Vid prov med 9 mm övningsvapen används 9 mm laddblindpatron

Vid prov med 20 mm övningsvapen används 20/86 tomhylsa och avskjuten tändpatron.

Provet genomförs med de övningsvapen som ska användas under utbildningen.

Moment 7

Skytten står med övningsvapen laddat med laddbild/tomhylsa i transportläge – samtliga säkringar anbringade (på övningsvapen 1 är slutstycket osäkrat).

Händelse: Provledare kommenderar ***”Pansar-färdigställning”***

Handling: Skytten intar färdigställning.

Moment 8

Skytten står med övningsvapen laddat med laddbild/tomhylsa i färdigställning.

Händelse: Provledare kommenderar ***”Anläggning”***

Handling: Skytten intar anläggning.

Moment 9

Skytten står med övningsvapen laddat med laddbild/tomhylsa i anläggning.

Händelse: Provledare kommenderar ***”Grundställning”***

Handling: Skytten intar grundställning.

Moment 10

Skytten står med övningsvapen laddat med laddbild/tomhylsa i grundställning.

Händelse: Provledare kommenderar ***”Patron ur”***.

Handling: Skytten gör patron ur enligt bestämmelserna i manual.

Moment 11

Skytten ska med egna ord eller i skrift ange vapnets riskområde med hänsyn till begränsningsområde, tryckzon samt riskområde framför och bakom vapnet.

Moment 12

Skytten ska med egna ord eller i skrift beskriva begreppen ”skjutgräns” och ”eldområde”.

Moment 13

Skytten ska med egna ord eller i skrift redogöra för när vapnet får vara osäkrat.

Moment 14

Skytten ska med egna ord eller i skrift ange det kortaste avstånd som är tillåtet till ammunitionsupplag eller lastat ammunitionsfordon i samband med rökning eller annat användande av öppen eld.

Moment 15

Skytten ska med egna ord eller i skrift ange vilka åtgärder som ska vidtas vid klick med övningsvapen 1 och 20 mm övnings/eldmarkeringsvapen.

Bedömnings- och svarsprotokoll

1. Redogör för de fyra grundläggande säkerhetsreglerna för vapenhantering.	G	U
2. Beskriv begreppet ”ofarlig riktning”.	G	U
3. Beskriv vad som gäller för transport av övningsvapen.	G	U
4. Redogör för när hörselskydd och skyddsglasögon ska bäras.	G	U
5. Skilj på 9/67 SLPRJ och 9/39B RAM. Skilj på 20/86 SLÖVNPRJ 86B och ELDMARKLING 64.	G	U

6. Ladda - Bedömning av handlingar.			G	U
Godkända Mynningsmedveten. Vapnet hålls i ofarlig riktning Genomför åtgärder enligt Manual.	Underkända Osäker vapenhantering - pekar på sig själv eller kamrat. Genomför inte åtgärder enligt manual Vapnet blir inte laddat.			
7. Färdigställning - Bedömning av handlingar.			G	U
Godkända Mynningsmedveten. Vapnet osäkras med transportsäkring och färdigsäkring. Blicken ovanför riktmedlen.	Underkända Osäker vapenhantering - pekar på sig själv eller kamrat. Vapnet är säkrat med transportsäkring eller färdigsäkring Vapnet är osäkrat med avfyringssäkring Avtryckarfingret är i kontakt med avtryckaren Tittar genom riktmedlen.			
8. Anläggning - Bedömning av handlingar.			G	U
Godkända Mynningsmedveten Kontrollerar riskområdet bakom vapnet och anmäler "Skott kommer!" Vapnet är osäkrat med avfyringssäkringen Avtryckarfingret är i kontakt med avtryckaren Siktat genom riktmedlen	Underkända Osäker vapenhantering - pekar på sig själv eller kamrat Kontrollerar inte hela riskområdet bakom vapnet Anmäler inte "Skott kommer!" Vapnet är säkrat med någon säkring Avtryckarfingret är inte i kontakt med avtryckaren Blicken ovanför riktmedlen – har ingen siktbild			
9. Grundställning - Bedömning av handlingar			G	U
Godkända Mynningsmedveten. Vapnet säkras med avfyringssäkring och färdigsäkring. Avtryckarfingret är inte i kontakt med avtryckaren Blicken ovanför riktmedlen.	Underkända Osäker vapenhantering - pekar på sig själv eller kamrat. Vapnet är osäkrat med avfyringssäkring eller färdigsäkring. Avtryckarfingret är i kontakt med avtryckaren Tittar genom riktmedlen.			
10. Patron ur - Bedömning av handlingar.			G	U
Godkända Mynningsmedveten. Genomför åtgärder enligt SoldR Mtrl. Vapen/Manual. Vapnet blir oladdat.	Underkända Osäker vapenhantering pekar på sig själv eller kamrat. Vapnet är osäkrat. Vapnet förblir laddat.			
Datum och tid:	Förband och plats:			
Kommentarer:			Resultat Mom 1-10	G U
	Namn	FMID/Nummer	Signatur	
Skytten				
Provförrättare				

11. Ange vapnets riskområde med hänsyn till begränsningsområde, tryckzon samt riskområde framför och bakom vapnet.		G	U
12. Beskriv begreppen "skjutgräns" och "eldområde".		G	U
13. Redogör för när vapnet får vara osäkrat.		G	U
14. Ange det kortaste avstånd till ammunitionsupplag eller lastat ammunitionsfordon som rökning eller annat förande av öppen eld får ske		G	U
15. Skytten ska med egna ord eller i skrift ange vilka åtgärder som ska vidtas vid klick med övningsvapen 1 och 20mm övnings/eldmarkeringsvapen		G	U
Datum och tid:		Förband och plats:	
Kommentarer:		Resultat Mom 1-15	G U
	Namn	FMID/Nummer	Signatur
Skytten			
Provförrättare			

Redaktionell information

Utvecklingen av skjutteknik och skjututbildning har pågått sedan 2005. Då fattades beslut om att uppdatera *SkjutR A PEK* från 1994, vilket ledde till fastställandet av *Skjutreglemente Automatkarbin 2021* och *Handbok Skjututbildning Automatkarbin 2021*. Dessa publikationer var resultatet av ett paradigmskifte inom synen på skjutteknik och skjututbildning, där förhållningssätten med tillräcklig verkan så snart som möjligt och siktbild – avfyrning – rekylkontroll fastställdes. Denna handbok bygger på samma principer och förhållningssätt och har *Handbok Skjututbildning Automatkarbin 2021* som förlaga.

Syftet är att brukare och instruktörer i stor utsträckning ska känna igen sig och göra trösklarna mellan olika vapen mindre vad avser brukarkompetens och skjututbildningskompetens.

Handboken bygger på beprövad erfarenhet och tidigare gällande skjutreglementen. Texten och metoderna är utarbetade av Arméns vapenofficer, fv Fredrik Jacobsson. Lt Per Lekberg och civ Karin Kvarnlöf vid Arméns Publikationsavdelning, MSS, har granskat och kompletterat texterna. Sakinnehållsansvarig har varit Arméns vapenofficer, fv Fredrik Jacobsson.

Handboken ställdes inledningsvis som remiss internt till enheterna på MSS. Remisstiden varade 2023-02-24 till 2023-03-24. Efter bearbetning av remissvaren skickades remiss ut till samtliga OrgE. Remisstid för förbanden varade mellan 2023-03-28 och 2023-05-05. Svar inkom från Amf 4, ArtSS, F 21, Hkpflj, I 19, Ing 2, K3, Livgardet, MHS H, P4, P7, T2 samt MSS UtvE SF PV och MSS UtvE PublA. Efter remisstiden bearbetades svaren och en slutlig utgåva togs fram.

Publikationen föredrogs för stf C MSS överstelöjtnant Johan Skiöld 2023-06-08. Underlag för fastställande av publikationen skickades till arméchefen varefter den fastställdes enligt beslutsskrivelse.

Bildförteckning

I den här publikationen förekommer följande bilder.

Bild nr	Fotograf/illustratör	Hur FM säkrat rätten till bilden
0	Omslag, Försvarmakten	Omslag gjort av HRC GP
1.1	Ur <i>SKJUTR A PEK 1, 1994</i> , redigerad av Fredrik Jacobsson, Försvarmakten	Försvarmaktens bild
1.2	Ur <i>FMV IBOK Fallmål 2020, utgåva 2, 2022</i> redigerad av Fredrik Jacobsson, Försvarmakten	FMV bild
1.3	Ur <i>FMV IBOK Fallmål 2020, utgåva 2, 2022</i> redigerad av Fredrik Jacobsson, Försvarmakten	FMV bild
1.4	Oscar Bäcklin, Försvarmakten Ur <i>IPSC Metriktavla</i>	FM2023-12965:2
4.1–4.3	Ur <i>SkjutR AK 2021</i>	Försvarmaktens bild
4.4–4.5	Fredrik Jacobsson, Försvarmakten	FM2023-12965:2
4.6	Ur <i>SkjutR A PEK 1, 1994</i> redigerad av Fredrik Jacobsson, Försvarmakten	Försvarmaktens bild
5.1	Ur <i>H SKJUTB 2021</i>	Försvarmaktens bild

Källförteckning

I den här versionen av handboken har följande källor använts:

Källor inom Försvarsmakten

Pedagogiska grunder 2022, gällande från 2022-05-01.

Skjutlära för armén 1986, gällande från och med 1986-11-10.

Vapenlära för armén 1986, gällande från och med 1986-02-21.

Reglemente Skjutning Pansarskott 2023, arbetsutgåva.

Källor som utgör FFS, FIB, reglemente, handbok och manual

FFS	FFS 2010:7 Försvarsmaktens föreskrifter om användande av skjutvapen vid vakttjänst m.m. inom Försvarsmakten, gällande från och med 1 december 2010.
FIB	FIB 2022:06 Försvarsmaktens interna bestämmelser med arbetsordning för Försvarsmakten (FM ArbO) med ändringstryck FIB 2023:09, gällande från och med 15 juni 2023.
FIB	FIB 2013:5 Försvarsmaktens interna bestämmelser om hantering, förvaring och transport av skjutvapen och ammunition, gällande från och med 1 april 2007.
Reglemente	Skjutreglemente för armén, pansarskott, eldhandvapen och kulsprutor (del 1 & 2) 1994, gällande från och med 1994-03-28.
Reglemente	Skjutning Automatkarbin 2021, gällande från och med 2021-07-01.
Reglemente	Skjututbildning 2021, gällande från och med 2021-04-01.
Reglemente	Verksamhetssäkerhet – Ehv/Pv 2023, gällande från och med 2023-07-01.
Reglemente	Verksamhetssäkerhet Gemensam 2023, gällande från och med 2023-07-01.
Handbok	Markstrid – Grupp 2016, gällande från och med 2016-07-01.
Handbok	Markstrid – Taktiska Fältmässiga Grunder 2016, gällande från och med 2016-07-01.
Handbok	Markstrid – Vintersoldat 2016, gällande från och med 2016-11-01.
Handbok	Skjututbildning Automatkarbin 2021, gällande från och med 2021-07-01.
Handbok	Utbildningsmetodik 2013, gällande från och med 2016-03-01.
Manual	Pansarskott m/86 2018, gällande från och med 2018-01-01.
Manual	Förebyggande Underhåll Vapen 2018, gällande från och med 2018-04-

01.

Den här handboken innehåller anvisningar med förklaringar och beskrivningar för skjututbildning med pansarskott.

Anvisningar, rekommendationer och riktlinjer i denna handbok bör alltid följas om inte särskilda skäl föreligger för att reglera verksamhet eller administration på ett annat sätt. Handboken omfattar verksamhet som bedrivs i Försvarmakten och vid frivilliga försvarsorganisationer när de använder Försvarmaktens pansarskott för utbildning.

FÖRSVARMAKTEN